

Receptarea misionară a teologiei Părintelui Dumitru Stăniloae

Alexandru TEOMPA*

Abstract: Romanian orthodox theology had a great chance to reborn in the full communist period, thanks to the genius monumental work of the father teacher Dumitru Stăniloae. Thanks to his extraordinary analysis and synthesis, the great theologian managed to put in dialogue the theological vision of Saints Fathers with the theological and philosophical thinking and also culturally contemporaneous, creating a paradoxical dogmatic theology neo-patristic and also a theological answer that is current and relevant, to the problems of life. Through his life and work, father Stăniloae managed to unite theology with life and erudition with godliness, highlighting the spiritual value of the tenets belonging to the Orthodox Church and thus their impact on the practical life of the Christianity. Thus dogmatic theology becomes an impressive missionary force, because it becomes, through Dumitru Stăniloae, an invitation addressed to the 3rd millennium man to live in communion and

---

* PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at „1 Decembrie 1918” University in Alba Iulia, Romania.

dialogue with God and with others, the model of life of persons from the Trinity.

Keywords: *patristic theology, erudition, spiritual rebirth, person, communion, philokalic vision*

Teologia ortodoxă românească a avut marea șansă de a renaște în plină perioadă comunistă, grație operei monumentale a geniului său, părintele profesor Dumitru Stăniloae. Opera sa este deosebit de complexă și completă, cuprinzând toate aspectele cercetării teologice: dogmatic, moral, mistico-ascetic, biblic, istoric, apologetico-misionar, pastoral și liturgic. Esența teologiei sale constă în ceea ce teologii numesc: „Trilogia”: Dogmatică - Spiritualitate – Liturgica,² prin care „părintele Dumitru Stăniloae ocupă în Ortodoxia actuală o poziție similară celei unui K. Barth în Protestantism și K. Rahner sau mai degrabă H. Urs von Balthasar în catolicism”³.

Părintele Stăniloae este puntea de legătură între teologia rusă, dezvoltată în Occident (prin teologii V. Lossky, G. Florovsky, J. Meyendorff, A. Schmemmann, P. Evdokimov etc.) și teologia greacă (reprezentată de Ch. Yannaras, N. Nissiotis, I. Zizioulas etc.), având o viziune teologică mai echilibrată și mai deschisă spre dialog, în cadrul mișcării neo-patristice dezvoltate în secolul al XX-lea în teologia ortodoxă. Dacă la ceilalți teologi găsim deseori abordări unilaterale sau derapaje teologice, susținute cu multă patimă⁴, viziunea teologică

---

² *Teologia dogmatică ortodoxă*, în 3 volume, a apărut în 1978 (București, EIBMBOR), *Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și mistica* a apărut în 1981 (București, EIBMBOR) iar *Spiritualitate și comuniune în liturgia ortodoxă*, în 1986, (Craiova, Edit. Mitropoliei Olteniei), fiind operele de maturitate ale marelui teolog.

³ † Kallistos Ware, *Experiența lui Dumnezeu în „Teologia dogmatică” a părintelui Dumitru Stăniloae*, în ***, *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor. Mărturii, evocări, amintiri*, Iași, Edit. Trinitas, 2003, p. 63.

⁴ Diac. Asist. I. Ioan I. Ică jr., *Persoană sau / și ontologie în gândirea ortodoxă*

a părintelui Stăniloae e una complexă, amplă, caracterizată de mulți teologi ca fiind „sferică”. Teologul grec, Stelian Papadopoulos, sesizând această sfericitate a demersului teologic la Părintele D. Stăniloae, îl consideră pe acesta cel mai mare teolog al secolului al XX-lea⁵. Din acest punct de vedere, Kallistos Ware apreciază deschiderea spre Occident a Ortodoxiei românești și își exprimă preferința pentru viziunea echilibrată a părintelui Stăniloae⁶.

Teologia părintelui Stăniloae e numită patristică deoarece are ca izvoare fundamentale operele Sfinților Părinți, începând de la Origen, Părinții capadocieni, Atanasie, Chiril al Alexandriei, Evagrie, Maxim, Ioan Damaschin, Simeon Noul Teolog și mulți alții, până la Grigorie Palama, scrierile acestuia din urmă fiind poarta de intrare a părintelui Stăniloae în viziunea teologică a Părinților Bisericii⁷. Această teologie patristică e numită și filocalică, deoarece scrierile acestor Părinți constituie cele 12 volume ale Filocaliei, traduse, comentate și publicate de părintele Stăniloae, fiind cea mai completă colecție de texte filocalice apărută până astăzi în lumea ortodoxă⁸.

---

contemporană, în ***, *Persoană și comuniune. Prinos de cinstire Preotului Profesor Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, coord. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu și Diac. Asist. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Edit. Arhiepiscopiei Ortodoxe Sibiu, 1993, pp. 359-385; Grigore – Dinu Moș, *Teorii privind occidentalizarea, înstrăinarea și dubla pseudomorfoză a Ortodoxiei*, în ****, Omagiu Părintelui Profesor Universitar Doctor Ioan I. Ică*, Cluj Napoca, Edit. Renașterea, 2007, pp. 262- 285.

⁵ † IPS Dr. Laurențiu Streza, *Elemente de teologie liturgică în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae*, în ****, Dumitru Stăniloae (1903-1993). Teologie românească de dimensiune europeană*, coord. IPS Dr. Laurențiu Streza, Jürgen Henkel, Gheorghe F. Anghelescu, Sibiu, Edit. Schiller, 2008, p. 33.

⁶ Grigore-Dinu Moș, *op. cit.*, p. 280.

⁷ Sf. Grigorie Palama este primul Părinte tradus și studiat de Stăniloae, care a publicat în 1938, la Sibiu, volumul „*Viața și învățătura Sf. Grigorie Palama, cu cele trei tratate*”.

⁸ Volumele I-IV au apărut la Sibiu, între anii 1946-1948, iar volumele V-XII au apărut la București, între anii 1976-1991.

Încă de la primul contact cu lumea teologică, părintele Stăniloae a fost dezamăgit de învățământul teologic, scolastic și raționalist, abandonând pentru o vreme teologia în favoarea filologiei. Părintele mărturisește: „Ceea ce am învățat de la Sf. Grigorie Palama îmi confirmă insuficiența dogmaticii scolastice, învățată în timpul studiilor la facultatea de teologie, dogmatică redusă la definiții despre un Dumnezeu distant, care nu-mi dădea dovada iubirii, coborând prin Fiul Lui la noi și rămas prin Taine în noi”⁹.

Lipsa acestei legături dintre teologie și viață, dintre erudiție și evlavie era semnalată de mulți teologi și slujitori ai altarelor din acea vreme, sugerându-se, de către unii, chiar respingerea pregătirii teologice, nefolositoare vieții duhovnicești, căci „teologia savantă și speculativă era o «proză rea»”(Gala Galaction)¹⁰. „Lumea nu are nevoie de preoți «cu mintea hrănită de biblioteci», ci de preoți «cu mintea lui Hristos». Astfel veți fi «nori fără apă ce se poartă de vânturi și copaci tomnatici neroditori, de două ori morți și deznădăcinați»(Iuda 1,12) [...] Teologie fără teofilie și fără filantropie!... Cea mai înfricoșătoare tragedie spirituală care amenință creștinătatea în zilele noastre!”¹¹. Era nevoia de a trăi integral credința și parcă pregătirea teologică împiedica acest lucru, de aceea se afirma în acea vreme: „Biserica are nevoie de sfinți, nu de cărturari și farisei, de liniștea seriei, de roua dimineții și de cântatul cocoșilor”¹², adică de oameni care-L simt pe Dumnezeu și se minunează de creația Lui, nu de oameni care teoretizează despre Dumnezeu.

---

⁹***, *Omagiu memoriei Părintelui Dumitru Stăniloae*, editor Arhim. Ioanichie Bălan, Iași, Edit. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1994, p. 8.

¹⁰ Pr. Prof. N. C. Buzescu, *Preocupări teologice în jurnalul lui Galaction*, în „ST”, anul XXVII, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1975, p. 22.

¹¹ Pr. prof. dr. Grigorie Cristescu, „*Vino și vezi!*” *Meditații*, Sibiu, 1929, p. 310, apud Bogdan Aurel Teleanu, *Metaforă și misiune. Valorificarea literaturii laice în predica românească*, Iași, Edit. Trinitas, 2007, pp. 345-346.

¹² Pr. prof. dr. Ion Bria, *Al doilea botez. Itinerarele unei credințe și teologii de deschidere (Autobiografie)*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2005, p. 67.

Părintele Stăniloae nu a căzut în această extremă și a căutat să se familiarizeze nu doar cu învățătura Sfinților Părinți, ci și cu teologia și filosofia occidentală, fiind un bun cunoscător al teologiei dialecticii protestante sau al existențialismului francez. Datorită capacității sale extraordinare de sinteză, a reușit să pună în dialog viziunea teologică a Sfinților Părinți cu gândirea teologică, filosofică și culturală contemporană, așa cum au făcut și Părinții Bisericii în vremea lor, realizând o „paradoxală teologie dogmatică neo-patristică”¹³. Teologul german Adolf Martin Ritter subliniază și el unicitatea operei marelui teolog român. „Ceea ce se refuză comparației este, la Părintele Stăniloae, puterea lui de sinteză, așa cum apare în «Dogmatica» sa, cu siguranță cea mai bună sinteză a teologiei dogmatice ortodoxe din câte au apărut în ultima vreme”¹⁴.

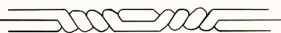
Prin viața și opera sa, părintele a reușit să unească teologia cu viața, scoțând în evidență importanța spirituală a dogmelor Bisericii Ortodoxe și, totodată, impactul lor asupra vieții practice a creștinilor¹⁵. În Prefața „Dogmaticii” lui Andrutsos, tradusă în 1930, constata cu nemulțumire slăbirea legăturii dintre teologia și spiritualitatea ortodoxă, iar în anul 1946, în Prefața Filocaliei, semnaleză că spiritualitatea la rândul ei nu era suficient de orientată și motivată teologic, nici nu avea reguli clare de progres duhovnicesc¹⁶.

¹³ Andrew Louth, *Dumitru Stăniloae și teologia neo-patristică*, în ***, *Dumitru Stăniloae sau Paradoxul teologiei*, coord. Teodor Baconsky și Bogdan Tătaru-Cazaban, București, Edit. Anastasia, 2003, p. 133.

¹⁴ Adolf Martin Ritter, În amintirea Părintelui Stăniloae, în ***, *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor...*, p. 140.

¹⁵ Părintele Stăniloae are mai multe studii în care accentuează această idee: *Legătura între evlavie și teologie în Biserica Ortodoxă*, în „Mitropolia Olteniei”, anul XXXVI, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1984, pp. 47-56; *Dogmele creștine și apostolice, expresii ale binelui cel mai înalt*, în „Ortodoxia”, anul XLIV, nr. 1-2, ianuarie-iunie, 1992, pp. 3-4, etc.

¹⁶ † P.F. Daniel, *Teologia – știința mântuirii și a vieții veșnice în gândirea Părintelui Stăniloae*, în ***, *Dumitru Stăniloae (1903-1993). Teologie românească...*, p. 23.

Conform părintelui Kallistos Ware, răspunsul la această problemă teologică actuală l-a găsit la Sfinții Părinți, dar nu un răspuns ad-litteram, istoric sau repetitiv, ci profetic, actualizat, rezultat din înțelegerea „în duh” a operelor patristice. Părintele Stăniloae a căutat să răspundă nu doar la întrebarea „Ce au spus Părinții cu mult timp în urmă?”, ci mai ales „Ce ar spune Părinții dacă ar trăi astăzi?”. Altfel spus, părintele a căutat nu doar „exactitatea arheologică”, ci „anamneza pnevmatică”. „Noi căutăm să prezentăm nu doar litera Părinților, ci spiritul lor vital, mintea sau *phronema* lor, adică ceea ce a fost numit tinerețea lor veșnică”¹⁷.

Acest demers teologic, existențial, îl prezintă cel mai bine însuși părintele:

„Ca student și ca tânăr profesor, m-am îndreptat spre mulți profesori și cărți. De la fiecare am câștigat câte ceva, dar după o vreme am depășit ceea ce socoteam că nu e în stare să mă ajute în înțelegerea și experiența lui Dumnezeu într-un mod convingător. Sfinții Părinți au fost cei care mi-au revelat profunzimile autenticei înțelegeri a lui Dumnezeu și căldura vieții în El. Teologia și filosofia pe care le-am studiat în tinerețe mi-au dat sensibilitatea curentă pentru a exprima modul de a înțelege și a trăi al Părinților. Cu aceeași teologie și filozofie am devenit conștient de problemele ce confruntă astăzi credința creștină și pentru care căutam răspunsurile la Părinți. I-am găsim concentrați într-un mod intim și virtual, mai degrabă decât într-o formă concretă, pe problemele omului contemporan. M-am convins că există unitate organică între gândirea patristică și gândirea ce trebuie să răspundă problemelor actuale. Într-adevăr, gândirea Părinților este nemuritoare”¹⁸.

În Prefața la prima ediție a Teologiei Dogmatice Ortodoxe, părintele Stăniloae afirmă că „a părăsit metoda scolastică a tratării dogmelor ca propoziții abstracte, de un interes pur teoretic și în

---

¹⁷ Kallistos Ware, *art. cit.*, p. 49.

¹⁸ F. Strazzari – L. Prezzi (Edit.), „*Una teologia filocalica. Intervista a padre Dumitru Stăniloae*, Il regno–attualità 34 (1989), p. 107, apud P. Maciej Bielawski, OSB, *Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică despre lume*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Edit. Deisis, 1998, pp. 76-77.

mare măsură depășit, fără legătură cu viața adâncă, duhovnicească a sufletului”¹⁹. Apoi prezintă noua sa interpretare a dogmelor, care se dovedește a fi un veritabil și pertinent răspuns teologic la problemele actuale ale societății.

„Ne-am condus în această străduință de modul în care au înțeles învățătura Bisericii Sfinților Părinți de odinioară, dar am ținut seama în interpretarea de față a dogmelor și de necesitățile spirituale ale sufletului care-și caută mântuirea în timpul nostru, după trecerea prin multe și noi experiențe de viață, în cursul atâtor secole care ne despart de epoca Sfinților Părinți. Ne-am silit să înțelegem învățătura Bisericii în spiritul Părinților, dar în același timp să o înțelegem așa cum credem că ar fi înțeles-o ei astăzi. Căci ei n-ar fi făcut abstracție de timpul nostru, așa cum n-au făcut de al lor”²⁰.

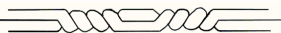
În teologia Sfinților Părinți, dar și în cea a părintelui Stăniloae, găsim nota fundamentală a Ortodoxiei autentice: viața personală este în deplină concordanță cu opera. În „Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă” părintele analizează raportul dintre experiența personală a lui Dumnezeu, sublimată în cadrul jertfei euharistice a comunității eclesiale, și prezentarea teologică a adevărurilor de credință. „Când experiența nu e a lui proprie, ci a altuia, teologul care face reflexiuni asupra ei, face o teologie moartă”²¹, deoarece e străin de Dumnezeu. Regula teologică a părintelui este esențială: „Teologul redă această experiență când o redă ca experiență proprie; teologia lui e vie atunci și ea”²². Altfel spus, teologia e vie când și experiența spirituală e vie și reală, acestea fiind într-o relație de complementaritate. „Teologia adâncește experiența a ceea ce se întâmplă în Sfânta Liturghie, în sensurile ce le găsește în ea, iar experiența lui Dumnezeu

¹⁹ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București, EIBMBOR, 2003, p. 5.

²⁰ *Ibidem*, pp. 5-6.

²¹ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, București, EIBMBOR, 2004, p. 15.

²² *Ibidem*.

Cel în Treime dă viață teologiei și o adâncește la rândul ei”²³.

Viața părintelui Stăniloae a fost una ascetică, indiferent de condițiile exterioare sau de regimul politic. A trăit la fel de auster toată viața sa, atât în perioada cât a fost rector al Academiei Teologice de la Sibiu (1936-1946), cât și după ce a ieșit din închisoare și a reprezentat teologia românească în străinătate, sau în perioada de libertate de după 1989. Ucenicii săi dau mărturie în acest sens. „Biroul său era cât o chilie. Dânsul avea foarte multe din calitățile monahului, deși era căsătorit. În primul rând, impresiona modestia foarte evidentă a locuinței sale”²⁴. Era un om al rugăciunii, atât el, cât și soția sa, Maria. Părintele chiar afirma: „«Soția mea se roagă mai mult decât mine». Iar ea răspundea: «Ei, zice Dumitru așa, dar dânsul și când scrie, se roagă». Era între ei o comuniune spirituală profundă, întărită de rugăciune”²⁵.

Itinerarul vieții părintelui a fost presărat cu multe încercări, care i-au marcat profund viața, dar din care a ieșit mai puternic din punct de vedere spiritual, iar aceste momente au devenit „forme de mărturisire care dublează și potențează opera”²⁶ marelui teolog. Un astfel de moment a fost perioada de aproape 5 ani de detenție (1958-1963), despre care părintele a vorbit rareori și extrem de puțin²⁷, numind-o, cu adâncă modestie, perioada „când și-a purtat pur și simplu crucea”²⁸. Va mărturisi însă că acolo a învățat să se roage cu adevărat, căci

---

²³ *Ibidem*.

²⁴ † Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Părintele Stăniloae, om și teolog al rugăciunii*, în ***, *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor...*, p. 26.

²⁵ *Ibidem*, p. 28.

²⁶ Dan Ciachir, *Omul și lucrarea sa*, în ***, *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor...*, p. 187.

²⁷ Dumitru Stăniloae, *Prigonirea Bisericii Ortodoxe strămoșești sub comunism*, în „Ortodoxia”, anul XLII, nr. 1, ianuarie-martie, 1990, pp. 197-200.

²⁸ Olivier Clément, *Geniul Ortodoxiei*, în ***, *Dumitru Stăniloae sau Paradoxul teologiei...*, p. 30.

„închisoarea a devenit pentru el o școală a rugăciunii”²⁹. Acești ani de suferințe inimaginabile nu constituie o perioadă de regres academic, ci una de aprofundare a credinței, de coborâre a minții în inimă și de exersare a unei teologii vii, existențiale, diferită de aceea de la catedră sau de la amvon, căci temnița i-a devenit o „școală a teologiei”. Prin aceasta s-a asemănat Sfântului Pavel, cel mai mare misionar creștin, vestindu-L și în temniță pe Hristos, „pentru Care a suferit până și lanțuri ca un făcător de rele”, dar arătând că „cuvântul lui Dumnezeu nu se leagă” niciodată (II Tim. 2, 9).

În centrul teologiei părintelui Stăniloae stă persoana, care l-a fascinat toată viața și despre care marele teolog a scris pagini memorabile. „În cărțile mele am meditat îndelung la taina persoanei. Chiar și în cazul omului, taina persoanei cuprinde o bogăție nesfârșită. Niciodată nu poate fi definită, totdeauna are ceva de spus, cred că în veci are ceva de spus!”³⁰ Părintele ne-a readus la gândirea de odinioară a Părinților Bisericii, care vedeau cunoașterea lui Dumnezeu doar în baza unui dialog interpersonal, a unei relații de iubire, după modelul comuniunii Persoanelor Sfintei Treimi. Cunoașterea lui Dumnezeu este „cunoașterea Lui ca realitate personală. Iar cunoașterea aceasta este totdeauna o relație iubitoare. Numai iubind pe Dumnezeu și numai având conștiința că e iubit de Dumnezeu, omul înainteaază într-o viață de care nu se satură niciodată”³¹.

Dogma trinitară, văzută deseori ca o formulă abstractă, intangibilă

²⁹ † Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Părintele Stăniloae, om și teolog al rugăciunii*, în ***, Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor..., p. 32.

³⁰ D. Stăniloae, *Sf. Grigorie de Nazianz sau ce înseamnă a fi teolog*, Fragmente din intervenția ținută cu prilejul lansării traducerii celor „Cinci Cuvântări teologice” ale Sf. Grigorie de Nazianz, (Anastasia, 1993), în cadrul serilor Darvari, organizate de Fundația Anastasia, în ***, *Dumitru Stăniloae sau Paradoxul teologiei...*, p. 24.

³¹ Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, București, Edit. Basilica, 2013, pp. 26-27.

și incomprehensibilă, accesibilă doar „specialiștilor”, devine, prin Dumitru Stăniloae, un model de conviețuire creștină, un model social. În toată opera părintelui găsim această raportare la paradigma trinitară. „Credința creștină afirmă că Sfânta Treime e baza eternă a persoanelor umane și modelul de fericire în unitatea dragostei”³².

Părintele a scris în perioada în care omul ca entitate personală nu conta, ci doar colectivitatea care asigura progresul și dăinuirea speciei umane. El vorbește despre om ca persoană împlinită doar în relația de iubire, în comuniune, în sobornicitate și frățietate, respingând individualismul anarhic și colectivismul anulador de personalitate³³. „În felul acesta de a rezolva raportul dintre ins și societate se răsfrânge și dogma Sfintei Treimi. De obicei, *omul caută să viețuiască după cum crede că viețuiește Dumnezeu în care crede*”³⁴.

Modelul de devenire a persoanei umane este Dumnezeu-Omul Iisus Hristos, Care „întrupându-se, S-a apropiat de noi, ajutându-ne să facem experiența lui Dumnezeu ca a unei persoane în comuniune directă cu noi”³⁵. Prin El, omenirea a „pătruns” în sânul Dumnezeirii iar „moartea Lui Jertfelnică e cea mai mare coborâre a Lui la noi, în timp, și cea mai mare apropiere a Lui ca om de Tatăl”³⁶. Coborârii Lui la noi îi corespunde ridicarea noastră la Dumnezeu, prin ceea ce părintele numește: „Drumul cu Hristos Mântuitorul prin Tainele și Sărbătorile Bisericii Ortodoxe”³⁷, adică persoana umană, integrată

---

³² D. Stăniloae, *Spiritualitate...*, p. 18.

³³ Dumitru Stăniloae, *Biserica și unitatea neamului*, în Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și naționalism*, București, 2011, p. 132.

³⁴ D. Stăniloae, *Ortodoxie și românism*, București, Edit. Basilica, 2014, p. 72.

³⁵ D. Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, București, Edit. Basilica, 2013, pp. 315-316.

³⁶ Dumitru Stăniloae, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, București, Edit. Basilica, 2013, p. 374.

³⁷ D. Stăniloae, *Drumul cu Hristos Mântuitorul prin Tainele și Sărbătorile Bisericii Ortodoxe*, în „Ortodoxia”, nr. 2, 1976, pp. 402-416, apud Pr. prof. dr. Kostantinos Karaisaridis, *Referințe liturgice în opera Părintelui Dumitru*

în comunitatea eclesială, parcurge în sens invers, prin harul Sfințelor Taine și bucuria tainică a sărbătorilor creștine, drumul prin care Mântuitorul Hristos ne-a unit cu Tatăl, căci „Biserica este Împărăția lui Dumnezeu pe pământ, în care noi ca membri călătorim mereu spre Tatăl pe calea numită Hristos”³⁸.

Înainte de orice, părintele este teologul iubirii și al bucuriei creștine, pe care le-a „cântat” toată viața sa, prin ceea ce a trăit, a simțit, a scris și a transmis. „Ortodoxia, prin bucuria trăirii lui Dumnezeu, este doxologică, nu teoretică [...] participare la existență alături de întreaga creație”³⁹. Întreaga creație trebuie să „înflorească” atunci când vorbește despre Dumnezeu. Sfântului Francisc de Assisi îi e atribuit un poem: „M-am întâlnit cu migdalul și i-am spus/ frate, vorbește-mi despre Dumnezeu!/ și migdalul a înflorit...”⁴⁰. La interpelarea lumii actuale cu privire la Dumnezeu, părintele Stăniloae „a înflorit” o teologie mărturisitoare, o provocare pentru omul, tot mai zbuciumat și mai lipsit de repere, al mileniului III. În perioada în care mulți păstori de suflete și creștini râvnitori respingeau pregătirea teologică scolastică și aridă, părintele Stăniloae „a îmbrăcat limbajul teologic în haine de sărbătoare”⁴¹, creând „o dogmatică pentru omul de azi”⁴².

Stăniloae, în ***, *Dumitru Stăniloae (1903-1993). Teologie...*, p. 225.

³⁸ Pr. Lect. Univ. Dr. Mihai Himeșchi, *Relația Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul în teologia răsăriteană și apuseană. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia*, Alba Iulia, 2002, p. 296.

³⁹ *Some characteristics of Orthodoxy*, în „Sobornost” 5:9, 1969, p. 628, citat de episcopul Kallistos: E, xxii, apud Andrew Louth, *art. cit.*, p. 152.

⁴⁰ Pr. Doru Costache, *Colocviul fără sfârșit. Rațiunea de a fi a creației în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae*, în ***, *Dumitru Stăniloae sau Paradoxul teologiei...*, p. 225.

⁴¹ Pr. Ion Bria, *Ortodoxia în Europa - Locul spiritualității române*, Iași, Edit. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1995, p. 100.

⁴² Dr. Dan-Ilie Ciobotea, *O dogmatică pentru omul de azi*, în „ST”, anul XXXVII, nr. 6, 1986, pp. 98-104, apud Prof. Dr. Ion Bria, *Părintele Stăniloae – un teolog creator și mărturisitor în același timp*, în ***, *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor...*, p. 195.

Părintele a revalorificat moștenirea teologică a Bisericii, arătând că dogmele nu sunt niște formulări pur teoretice, abstracte și aride, fără nici o rezonanță în viața concretă, ci ele dau sens și profunzime spiritualității, sunt mărturisite în stare de rugăciune în cadrul cultului divin și devin răspunsuri vii, pertinente, cu o forță misionară extraordinară, la problemele actuale ale societății. O astfel de teologie devine stare de rugăciune și de uimire, revărsare de har și bucurie, care inundă sufletul omului și care trece, prin iradiere, în sufletul celorlalți, ca o mărturie veritabilă a unei vieți autentice împreună cu Dumnezeu.

Bibliografie

1. ***, *Dumitru Stăniloae (1903-1993). Teologie românească de dimensiune europeană*, coord. IPS Dr. Laurențiu Streza, Jürgen Henkel, Gheorghe F. Angheliescu, Sibiu, Edit. Schiller, 2008.
2. ***, *Dumitru Stăniloae sau Paradoxul teologiei*, coord. Teodor Baconsky și Bogdan Tătaru-Cazaban, București, Edit. Anastasia, 2003.
3. ***, *Omagiu memoriei Părintelui Dumitru Stăniloae*, editor Arhim. Ioanichie Bălan, Iași, Edit. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1994.
4. ***, *Omagiu Părintelui Profesor Universitar Doctor Ioan I. Ică*, Cluj Napoca, Edit. Renașterea, 2007.
5. ***, *Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor. Mărturie, evocări, amintiri*, Iași, Edit. Trinitas, 2003.
6. ***, *Persoană și comuniune. Prinos de cinstire Preotului Profesor Academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, coord. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu și Diac. Asist. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Edit. Arhiepiscopiei Ortodoxe Sibiu, 1993.
7. Bielawski, P. Maciej, OSB, *Părintele Dumitru Stăniloae, o viziune filocalică despre lume*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Edit. Deisis, 1998.
8. Bria, Ion, *Ortodoxia în Europa - Locul spiritualității române*, Iași, Edit. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, 1995.
9. Idem, *Al doilea botez. Itinerarele unei credințe și teologii de deschidere (Autobiografie)*, Alba Iulia, Edit. Reîntregirea, 2005.
10. Buzescu, N. C., *Preocupări teologice în jurnalul lui Galaction*, în „ST”, anul XXVII, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1975.
11. Himcinschi, Mihai, *Relația Duhului Sfânt cu Tatăl și cu Fiul*

în teologia răsăriteană și apuseană. Implicațiile doctrinare și spirituale ale acesteia, Alba Iulia, 2002.

12. Stăniloae, Dumitru, *Prigonirea Bisericii Ortodoxe strămoșești sub comunism*, în „Ortodoxia”, anul XLII, nr. 1, ianuarie-martie, 1990.
13. Idem, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, București, Edit. Basilica, 2013.
14. Idem, *Ortodoxie și românism*, București, Edit. Basilica, 2014.
15. Idem, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, București, Edit. Basilica, 2013.
16. Idem, *Ortodoxie și naționalism*, București, 2011.
17. Idem, *Dogmele creștine și apostolice, expresii ale binelui cel mai înalt*, în „Ortodoxia”, anul XLIV, nr. 1-2, ianuarie-iunie, 1992.
18. Idem, *Legătura între evlavie și teologie în Biserica Ortodoxă*, în „Mitropolia Olteniei”, anul XXXVI, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1984.
19. Idem, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, București, EIBMBOR, 2004.
20. Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București, EIBMBOR, 2003.
21. Teleanu, Bogdan Aurel, *Metaforă și misiune. Valorificarea literaturii laice în predica românească*, Iași, Edit. Trinitas, 2007.

